

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
КАФЕДРА ЮНЕСКО
«ДУХОВНО-КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ ВИХОВАННЯ ТА ОСВІТИ»**

**ДУХОВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ:
методологія, теорія і практика**

Збірник наукових праць

Випуск 2 (101)

Частина 2

**Сєверодонецьк
2021**

Рекомендовано Вченою радою Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля (протокол № 2 від 28.09.2021 р.)

Редакційна колегія

Шевченко Г.П. – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор науково-дослідного Інституту духовного розвитку людини, завідувач кафедри ЮНЕСКО «Духовно-культурні цінності виховання та освіти», завідувач кафедри педагогіки, м. Северодонецьк (**головний редактор**); **Алфімов В.М.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Северодонецьк (**заступник головного редактора**); **Зеленов Є.А.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Северодонецьк; **Бех І.Д.** – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, м. Київ; **Філіпчук Г.Г.** – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, м. Київ; **Миропольська Н.Є.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Київ; **Пелех Ю.В.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Рівне; **Помиткін Е.О.** – доктор психологічних наук, професор, м. Київ; **Сватко Ю.І.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри ЮНЕСКО «Права людини, мир, демократія, толерантність та міжнародне взаєморозуміння», м. Київ; **Базалук О.О.** – доктор філософських наук, професор, м. Київ; **Тюріна Т.Г.** – доктор педагогічних наук, доцент, м. Львів; **Антоненко Т.Л.** – доктор психологічних наук, професор, м. Северодонецьк; **Чурсін М.М.** – доктор педагогічних наук, доцент, м. Северодонецьк; **Ернст Вагнер** – доктор філософії, координатор кафедри ЮНЕСКО «Мистецтво і культура в освіті», м. Ерланген-Нюрнберг, Німеччина; **Галена Іванова** – доктор педагогічних наук, доцент, м. Пловдив, Болгарія; **Анна Клим-Климашевська** – доктор педагогічних наук, професор, м. Седльце, Польща; **Леслі Джон Френсіс** – доктор філософії, доктор літератури, доктор богослов'я, член колегії вчителів, член Британського психологічного товариства, м. Ковентрі, Великобританія; **Крістофер А. Льюїс** – доктор філософії, професор, м. Лідс, Великобританія; **Джон Вейн Фішер** – доктор педагогічних наук, професор, Австралія; **Д. Пол Шафер** – магістр мистецтв, доцент, директор проекту Світова культура, м. Маркхем, Канада; **Рашидова С.С.** – кандидат педагогічних наук, доцент, м. Северодонецьк (**відповідальний редактор**).

Збірник наукових праць «Духовність особистості: методологія, теорія і практика» внесено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020 № 886, кат. Б).

Журнал включено до Міжнародної бази даних Ulrich's Periodical Directory (2013 р.), повнотекстової бази даних Open Academic Journals Index (2014 р., CGIJ OAJI – 0.350), Google Scholar (2014 р., h-індекс 2020 – 15), Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (2008 р.), Міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus International (ICI 2019 – 75.39).

Офіційний сайт збірника: <http://domtpsnu.snu.edu.ua/index.php/Domtp>

Додатковий сайт збірника: <http://www.domtp.turion.info>

Д85 Духовність особистості: методологія, теорія і практика : збірник наукових праць / Гол. редактор Г. П. Шевченко. – Вип. 2 (101), Ч. 2. – Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. – 252 с.

У збірнику висвітлюються актуальні питання методології, теорії і практики розвитку духовної культури особистості в сучасних соціокультурних умовах.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями в галузі педагогіки та психології духовності, аспірантами, педагогами-практиками.

Статті прорецензовано членами редакційної колегії.

© Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля, 2021

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
VOLODYMYR DAHL EAST UKRAINIAN NATIONAL UNIVERSITY
SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE OF
SPIRITUAL DEVELOPMENT OF MAN
UNESCO CHAIR «SPIRITUAL AND CULTURAL VALUES OF
UPBRINGING AND EDUCATION»**

**SPIRITUALITY OF A PERSONALITY:
Methodology, Theory and Practice**

Collection of Scientific Papers

Issue 2 (101)

Part 2

**Severodonetsk
2021**

Recommended by the Academic Council of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University
(Record of Meeting No 2, 28.09.2021)

E d i t o r i a l B o a r d

Galyna P. Shevchenko – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the NAES of Ukraine, Director of the Scientific Research Institute of Spiritual Development of Man, Head of the International UNESCO Chair in Spiritual Cultural Values of Upbringing and Education, Head of Pedagogy Department, Severodonetsk (**Editor-in-Chief**); **Valentyn M. Alfimov** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Severodonetsk (**Associate Editor**); **Evheniy A. Zelenov** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Severodonetsk; **Ivan D. Bekh** – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Academician of the NAES of Ukraine, Kyiv; **Heorhiy H. Filipchuk** – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Academician of the NAES of Ukraine, Kyiv; **Nataliya Ye. Myropolska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kyiv; **Yuriy V. Pelekh** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Rivne; **Eduard O. Pomytkin** – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Kyiv; **Yuriy I. Svatko** – Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of the UNESCO Chair in Human Rights, Peace and Democracy, Tolerance and International Understanding, Kyiv; **Oleg O. Bazaluk** – Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Kyiv; **Tamara G. Tiurina** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Lviv; **Mykola M. Chursin** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Severodonetsk; **Tetyana L. Antonenko** – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Severodonetsk; **Ernst Wagner** – PhD, Executive Coordinator at the UNESCO Chair in Arts and Culture in Education, Erlangen-Nürnberg, Germany; **Galena Ivanova** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Plovdiv, Bulgaria; **Anna Klim-Klimaszewska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Siedlce, Poland; **Leslie John Francis** – PhD, DLitt, ScD, DD, C. Psychol, FBPsS, FCP, Coventry, Great Britain; **Christopher A. Lewis** – DPhil (Psychology of Religion), MA, MEd, MSc, MPhil, BSc, PGCUT, Lecturer in Psychology, Leeds, Great Britain; **John Wein Fisher** – Phil D, EdD, PhD, Adjust Professor, Ballarat, Australia; **D. Paul Schafer** – MA in Economics, Associate Professor, Director of the World Culture Project, Markham, Canada; **Svitlana S. Rashydova** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Severodonetsk (Executive Editor).

The Collection of scientific papers "Spirituality of a Personality: Methodology, Theory and Practice" is included into the List of scientific professional editions of Ukraine in which the results of theses on obtaining the scientific degrees of Doctor and Candidate of Pedagogical Sciences are published (approved by the Law of the Ministry of Education and Science of Ukraine from July 02, 2020 № 886, category B).

The Collection is included to Ulrich's Periodical Directory (2013), Open Academic Journals Index (2014, CGIJ OAJI - 0.350), Google Scholar (2014, h-index 2020 – 15), V.I. Vernadsky National Library of Ukraine (2008), Index Copernicus International (ICI 2019 – 75.39).

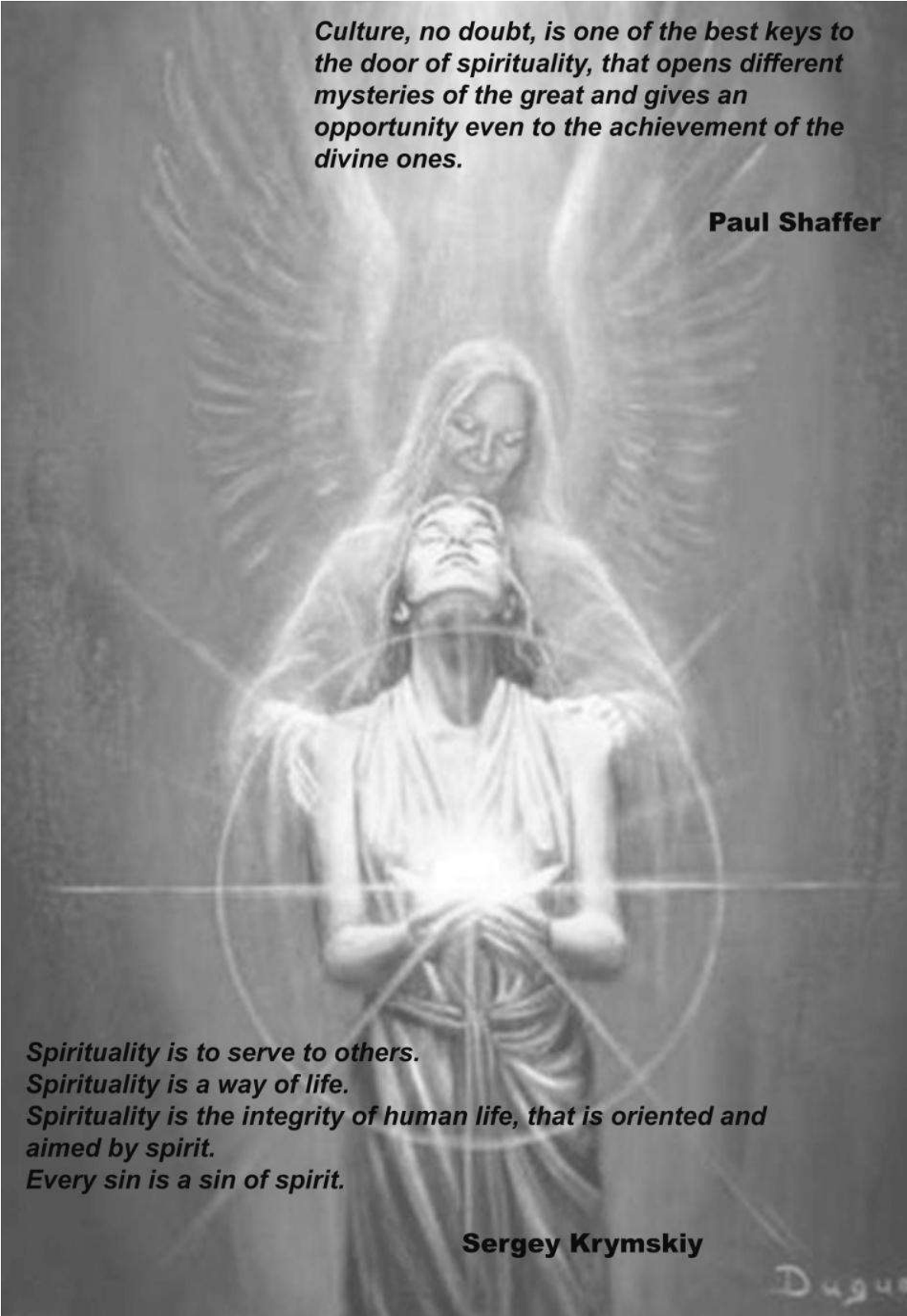
Official web site of the collection of scientific papers: http://domtpsnu.snu.edu.ua/index.php/Do_mtp. Additional web site of the collection of scientific papers: <http://www.domtp.turion.info>

D85 Spirituality of a Personality: Theory, Methodology and Practice: collection scientific papers / Editor-in-chief Galyna P. Shevchenko. – Issue 2 (101), P. 2. – Severodonetsk: Publishing House of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, 2021. – 252 p.

The Collection touches upon the issues of actual problems of methodology, theory and practice of development of a person's spiritual culture in modern social and cultural conditions.

The science officers, post-graduate students, and pedagogues-practitioners in the field of pedagogy and psychology of spirituality can use the materials of the collection.

Papers of the collection are reviewed by the members of the Editorial Board.

Culture, no doubt, is one of the best keys to the door of spirituality, that opens different mysteries of the great and gives an opportunity even to the achievement of the divine ones.

Paul Shaffer

***Spirituality is to serve to others.
Spirituality is a way of life.
Spirituality is the integrity of human life, that is oriented and aimed by spirit.
Every sin is a sin of spirit.***

Sergey Krymskiy

Dugue

УДК 378:22:78:[331.102.24:3.071]

DOI: https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-101-2_2-69-78

ОСОБИСТІСНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ У ГАЛУЗІ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ

В. А. Лісовий

ORCID 0000-0001-6232-6602

У статті розглянуто можливості використання особистісно-діяльнісного підходу в процесі професійного розвитку майбутнього фахівця у галузі музичної педагогіки. Висвітлюються ключові ідеї відомих науковців – представників особистісно-діяльнісного підходу в психології та педагогіці. Аналізуються теоретичні концепції, пов'язані з професійним розвитком майбутніх фахівців, зокрема, у сфері мистецької освіти.

Професійний розвиток розглядається у статті як особливий вид діяльності, спрямованої на самовдосконалення особистості майбутнього педагога. Тому значна увага приділена аналізу цього феномену, його специфіці. Зазначено, що професійний розвиток має певну структуру, відбувається за визначеними стадіями, тобто являє собою «формування» особистості, адекватної вимогам професійної діяльності, оскільки саме діяльність задає вимоги до особистості, виступає стимулом її розвитку.

Професійний розвиток майбутніх фахівців-музикантів передбачає тісне поєднання особистісного і діяльнісного аспектів; у процесі конструювання освітнього процесу для майбутніх фахівців у галузі музичної педагогіки необхідно є орієнтація на особистість як мету, суб'єкт, результат і головний критерій його ефективності.

Ключові слова: методологічний підхід, особистісно-діяльнісний підхід, особистість, діяльність, професійний розвиток, професійна підготовка, майбутній фахівець у галузі музичної педагогіки.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Оновлення системи мистецької, і зокрема музичної освіти в Україні багато в чому залежить від професіоналізму педагогів, їхнього ставлення і готовності до нововведень. Перехід мистецької освіти на якісно новий рівень пов'язаний із суттєвою зміною функцій професійної діяльності педагогів-музикантів, а також потребою у формуванні в них нових професійних компетенцій. Спрямовання діяльності фахівців музичних спеціальностей у

соціокультурному просторі сучасності є досить широким: воно може бути мистецько-педагогічним, мистецько-культурним, художньо-творчим, художньо-проектним, художньо-виконавським, науково-дослідним, просвітницьким, арт-терапевтичним, неформально-мистецьким, інноваційно-технологічним тощо. Зрозуміло, що ці напрями діяльності обумовлені суспільно-економічними, політичними, культурними потребами і запитамі суспільства.

Починаючи від другої половини ХХ ст. і до наших днів у працях науковців є досить поширеним особистісно-діяльнісний підхід, який застосовується відносно до пізнання та формування особистості, а також у дослідженнях сфери професійної діяльності особистості. Реалізація цього підходу полягає у моделюванні такої структури педагогічної діяльності у процесі професійного навчання, яка була б здатна забезпечувати пріоритет особистості над усією освітньою діяльністю. Тому з'ясування ролі особистісно-діялісного підходу до професійного розвитку майбутнього фахівця у галузі музичної педагогіки на сьогоднішній день є надзвичайно актуальним.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Основи особистісно-діялісного підходу були закладені у психології в працях Б. Ананьєва, Л. Виготського, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна, К. Ушинського, де особистість розглядається як суб'єкт діяльності; формуючись у діяльності й у спілкуванні з іншими людьми, вона сама визначає їх характер. Ядром теорії особистісно-діялісного підходу служать ідеї Л. Виготського про те, що особистість в активній формі повинна вивчати і усвідомлювати історичний досвід людства; основи концепції поетапного формування розумових дій (П. Гальперін, Н. Талізін), що характеризують процес отримання знань в результаті виконання майбутніми педагогами системи дій; висновки досліджень В. Давидова, Д. Ельконіна, що показують залежність формування якостей особистості від системи самостійно засвоювати навчальні заняття. Розвиток ідей особистісно-орієнтованого підходу в працях І. Бєха, І. Зимньої, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Ничкало, О. Пехоти, В. Рибалки, С. Сисоєвої, Т. Сущенко, І. Якиманської дозволяє дійти висновку, що основний наголос у цих дослідженнях зроблено на визначенні засобів представлення навчального матеріалу, забезпеченні індивідуальної роботи та самореалізації й саморозвитку особистості, яка навчається.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. У той же час потребують більшої конкретизації питання, пов'язані із застосуванням особистісно-діялісного

підходу в галузі професійної підготовки та професійного розвитку майбутніх фахівців музичної педагогіки у вищій школі, зокрема, на магістерському рівні.

Мета статті – окреслити можливості використання особистісно-діяльнісного підходу в процесі професійного розвитку майбутнього фахівця у галузі музичної педагогіки.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Особистісно-діяльнісний підхід відноситься до одних із найважливіших методологічних підходів у педагогічній науці. Методологічний підхід являє собою особливий спосіб мислення та пізнання об'єктивної реальності, що формується умовами дослідження, високим рівнем знань і професійної підготовки та цілісним спрямуванням. Поняття «підхід» традиційно трактується як «сукупність способів, прийомів розгляду чого-небудь, впливу на кого-, що-небудь, ставлення до кого-, чого-небудь» (Вітвицька, 2006, с. 13). Використання методологічних підходів у педагогіці дозволяє, «по-перше, визначити її науково-теоретичні проблеми, встановити їх ієрархію, розробити стратегію і основні способи їх вирішення, по-друге, обґрунтувати, створити і реалізувати технологічні механізми модернізації освітньої практики; а також здійснити прогнозування розвитку педагогічної науки і практики» (Юдина, 2013, с. 13).

Оскільки професійний розвиток є, по суті, особливим видом діяльності, спрямований на самовдосконалення особистості майбутнього педагога, детальніше зупинимося на визначенні специфіки самого феномену професійного розвитку.

Розвиток, за визначенням І. Лернера (1980), – це «процес становлення готовності людини до самостійної організації своєї діяльності відповідно з виниклими або поставленими завданнями різного рівня складності, в т. ч. що виходять за рамки засвоєних» (с. 70). Таке визначення робить акцент на самоорганізації особистістю своєї діяльності. Критерієм розвитку є фонд знань і способів діяльності, яким володіє суб'єкт, і ступінь складності проблем, які він може вирішити самостійно (Левитан, 1991, с. 75).

При розгляді проблеми становлення і розвитку особистості ми спираємося на методологічне положення Б. Ананьєва (1996) про те, що «розвиток особистості, з одного боку, є зростаюча за масштабами і рівнями інтеграція – утворення великих «блоків», систем або структур, синтез яких в певний момент життя людини виступає як найбільш загальна структура особистості. З іншого боку, розвиток особистості є і все зростаюча диференціація її психофізіологічних функцій, процесів, станів і особистісних властивостей, пропорційна прогресуючій інтеграції» (с. 255-256).

Аналіз праць вітчизняних та зарубіжних науковців дозволяє визначити професійний розвиток як «формування професійної спрямованості, компетентності, соціально значущих і професійно важливих якостей і їх інтеграцію, готовність до постійного професійного зростання, пошук оптимальних прийомів якісного і творчого виконання діяльності відповідно до індивідуально-психологічних особливостей людини» (Шахматова, 2000, с. 45). Професійний розвиток «передбачає використання сукупності розгорнутих у часі прийомів соціального впливу на особистість, включення її в різноманітні професійно значущі види діяльності (пізнавальну, навчально-професійну і ін.) з метою формування у неї системи професійно важливих знань, умінь, якостей, форм поведінки та індивідуальних способів виконання професійної діяльності» (Там само, с. 45). Іншими словами, професійний розвиток – це «формування» особистості, адекватної вимогам професійної діяльності.

Важливе значення у працях вітчизняних та зарубіжних науковців надається рушійним силам розвитку особистості, які мають величезний вплив на процес професійного розвитку. Це пов'язано з тим, що у процесі професійного розвитку виникають суперечності двоякого роду: 1) між особистістю і зовнішніми умовами життєдіяльності; 2) внутрішньо-особистісні суперечності. Основним протиріччям, що детермінує розвиток особистості, є протиріччя між сформованими властивостями, якостями особистості та об'єктивними вимогами професійної діяльності.

На думку Е. Зеєра (2003), джерелом професійного розвитку є протиріччя між досягнутим рівнем розвитку особистості і вимогами, які пред'являють суспільство, колектив, навчальна і професійна діяльність до системи вже сформованих знань, умінь і навичок, а також до індивідуально-психологічних властивостей особистості.

Досліджуючи фактори професійно-особистісного розвитку педагогів у процесі їх діяльності, І. Лушнікова, Л. Мітіна, Є. Рогов, В. Сластьонін підкреслювали, що процеси особистісного і професійного розвитку не слід розглядати відокремлено (вони тісно пов'язані між собою і було б неправомірно намагатися їх розривати або протиставляти один одному). Є. Клімов також підкреслював, що вся сукупність особистих якостей і операціональних можливостей людини може виступати сферою внутрішніх умов успішної професійної діяльності. На думку науковця, аналіз «професійного становлення особистості» традиційно здійснюється в двох аспектах: процесуальному (як тимчасова послідовність стадій) і структурно-діяльнісному (як цільова трансформація засобів і способів педагогічної діяльності).

Н. Глуханюк (1999) зауважувала, що на кожному етапі професійний розвиток має особливе психологічне «забарвлення». Так, «на стадії оптації професійна діяльність, яку вибирає оптант, відбивається не завжди адекватним уявленням про її соціальну значущість, способи професійної підготовки, області поширення, умови праці, матеріальні блага. Про зміст професійної діяльності у оптанта уявлення, як правило, досить поверхневе» (с. 24).

Розвиток діяльності на другому етапі – професійної підготовки – походить від навчально-пізнавальної до навчально-професійної та від неї до реальної професійної діяльності. «Існуюча система професійної підготовки бачить свою мету в формуванні навчально-пізнавальної діяльності: її мотивації, способів придбання і контролю знань, умінь, навичок. На її освоєння і спрямовані зусилля учнів. Виникає протиріччя між метою і результатами професійної підготовки. Мета навчального закладу – освоєння і розвиток навчально-пізнавальної діяльності, результат профпідготовки – освоєння професійної діяльності. Подолання цього протиріччя можливе шляхом зміни діяльності учнів з урахуванням її становлення» (Там само, с. 26).

На третій стадії (адаптації) йде активне освоєння діяльності через оволодіння виконавською частиною нормативно схвалюваної професійної діяльності. Виконання професійних функцій призводить до формування умінь і навичок. Розвиток діяльності на цьому етапі пов'язаний з рівнем умінь.

Четверта стадія (професіоналізації) «характеризується утворенням блоків інтеграційних елементів діяльності, так званих модулів діяльності, які формуються в міру вдосконалення виконавської частини в процесі її освоєння. Утворення таких великих блоків призводить до вироблення найбільш стабільного стилю виконання діяльності. Стабілізацією нормативно схвалюваної діяльності, як правило, закінчується становлення професійної діяльності» (Там само, с. 27).

На переконання Т. Казанцевої (2000), «професійне становлення і розвиток особистості переслідує мету забезпечення досить надійної поведінки індивіда в конкретних і типових життєвих і професійних умовах, що визначає формування стійких рис особистості, характерних, зокрема, для майбутнього виду діяльності. Отже, діяльність задає вимоги до особистості, виступає стимулом її розвитку і умовою формування її рис і якостей, найбільш адекватних конкретним формам поведінки і діяльності, тобто професійне становлення – це одна з форм розвитку особистості» (с. 8).

Розглядаючи професійний розвиток майбутніх фахівців-музикантів, ми виходили з того, що даний процес передбачає поєднання особистісного і діяльнісного аспектів, оскільки, за слушним твердженням В. Сластьоніна, таким чином досягається необхідна цілісність образу педагога-новатора. У зв'язку з цим в якості важливої методологічної основи для нашого дослідження є особистісно-діяльнісний підхід, основи якого були закладені у працях Б. Ананьєва, Л. Виготського, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна. Також є важливим врахування теоретичних положень зазначених вчених щодо єдності свідомості і діяльності, згідно з якими психіка і свідомість, формуючись у діяльності, в діяльності і виявляються. Так, в основі теорії діяльності С. Рубінштейна (2000) лежить розуміння діяльності як «переходу суб'єкта в об'єкт, де формується сам суб'єкт», з акцентом на тому, що в діяльності і через неї встановлюються дієвий зв'язок між людиною і світом, завдяки якій буття виступає як реальна єдність і взаємопроникнення суб'єкта та об'єкта (с. 14). Саме через різні види музично-педагогічної діяльності і в процесі цієї діяльності майбутній педагог-музикант стає самим собою, відбувається самоактуалізація його особистості та професійний розвиток.

Особистісно-діяльнісний підхід є симбіозом особистісного і діяльнісного підходів, які лише умовно підлягають теоретичному розподілу. Особистісний підхід, згідно з працями А. Алексеева, І. Беха, Є. Бондаревської, В. Давидова, С. Кульневича, В. Серікова, В. Сластьоніна, В. Слободчикова та ін. визначається як «принцип свободи особистості в освітньому процесі (вибір пріоритетів, освітніх шляхів, формування власного, особистісного досвіду; опора на відповідні особистісні якості: основні потреби, направленість особистості, ціннісні орієнтації, життєві плани, настанови, домінуючі мотиви діяльності тощо)» (Якиманская, 1996, с. 9). Зasadничим у розумінні сутності особистісного підходу є поняття «особистість», з визнання її індивідуальності, самоцінності, її розвитку не як колективного об'єкту, але, передусім, як індивіда, наділеного своїм неповторним суб'єктивним досвідом.

В. Ортинський (2009) зазначає: «цей підхід наполегливо вимагає визнання унікальності особистості, її інтелектуального й морального потенціалу, права на повагу; припускає опору в освіті на природний процес саморозвитку задатків і творчого потенціалу особистості, створення для цього відповідних умов» (с. 37).

Розглядаючи особистісний підхід, М. Вікуліна (2004) наголошує на тому, що особистісний підхід в педагогіці розглядає людину як абсолютну цінність, що припускає гуманне відношення до особистості, що розвивається, в діаді «суб'єкт-студент – суб'єкт-викладач», яке побудоване

на принципах співпраці і свободи вибору студентом змісту освіти з метою задоволення освітніх, духовних і життєвих потреб (с. 45).

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, особистісна складова особистісно-діяльнісного підходу передбачає врахування у процесі професійного розвитку майбутніх фахівців у галузі музичної педагогіки їхніх індивідуально-психологічних особливостей, якостей, самосвідомості і відповідальності суб'єкта власного розвитку і суб'єкта взаємодії, індивідуальної траєкторії означеного розвитку.

Враховуючи, що професійний розвиток майбутніх фахівців у галузі музичної педагогіки відбувається у процесі різноманітних форм музично-професійної діяльності (музично-педагогічна, музично-виконавська, музично-оцінна, музично-аналітична, музично-пізнавальна) важливого значення набуває діяльнісний підхід, основною якого є базове поняття «діяльність» як активна взаємодія з навколишньою дійсністю, під час якої суб'єкт діяльності свідомо і цілеспрямовано змінює світ і самого себе. Діяльність виступає одночасно засобом і вирішальною умовою розвитку особистості, зокрема професійного.

Література

1. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания. Санкт-Петербург, 1996. 338 с.
2. Викулина М. А. Личностно-ориентированный подход в педагогике: теоретическое обоснование и пути реализации: учеб. пособие. Нижний Новгород: Изд-во НГЛУ им. Н. А. Добролюбова, 2004. 296 с.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підруч. за модульно-рейтинговою системою навчання. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 401 с.
4. Глуханюк Н. С. Аутопсихологическая компетентность как основа профессиональной компетентности педагога. *Образование и наука*. 1999. № 1. С. 175-184.
5. Зеер Э. Ф. Психология профессий: учеб. пособие. 2-е изд. Москва : Академический проспект; Екатеринбург: Деловая книга, 2003. 336 с.
6. Казанцева Т. А. Особенности личностного развития и профессионального становления студентов-психологов: автореф. дис. ... канд психол. наук : 19.00.01. Москва, 2000. 16 с.
7. Левитан К. М. Личность педагога в становлении и развитии. Свердловск : СГУ, 1991. 143 с.
8. Лернер И. Я. Процесс обучения и его закономерности. Москва : Знание, 1980. 96 с.
9. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
10. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург : Издательство «Питер», 2000. 599 с.

11. Шахматова О. Н. Личностно ориентированные технологии профессионального развития педагогов профессиональной школы: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Екатеринбург, 2000. 187 с.
12. Юдина О. И. Методология педагогического исследования. Оренбург, 2013. 141 с.
13. Якиманская И. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. Москва : Сентябрь, 1996. 96 с.

References

1. Anan'ev, B. G. (1996). *Chelovek kak predmet poznaniya* [Man as a subject of knowledge], 338. St. Petersburg (rus).
2. Vikulina, M. A. (2004). *Lichnostno-orientirovannyi podkhod v pedagogike: teoreticheskoe obosnovanie i puti realizatsii: ucheb. posobie* [Personality-oriented approach in pedagogy: theoretical justification and ways of implementation: textbook], 296. Nizhniy Novgorod: Izd-vo NGLU im. H. A. Dobrolyubova (rus).
3. Vitvytska, S. S. (2006). *Osnovy pedahohiky vyshchoi shkoly: pidruchnyk za modulno-reytyhovouyu systemoyu navchannia* [Fundamentals of higher school pedagogy: a textbook on the module-rating system of education], 401. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury (ukr).
4. Hlukhaniuk, N. S. (1999). Autopsihologicheskaja kompetentnost' kak osnova professional'noj kompetentnosti pedagoga. [Autopsychological competence as the basis of a teacher's professional competence]. *Obrazovanie i nauka, 1*, 175-184 (ukr).
5. Zeer, E. F. (2003). *Psikhologiya professiy: ucheb. posobie* [Psychology of professions: textbook]. (2-d ed., 336). Moscow: Akademicheskij prospekt; Ekaterinburg: Delovaya kniga (rus).
6. Kazantseva, T. A. (2000). *Osobennosti lichnostnogo razvitiya i professionalnogo stanovleniya studentov-psikhologov* [Features of personal development and professional formation of psychology students]. (Master's thesis), 16. Moscow (rus).
7. Levitan, K. M. (1991). *Lichnost pedagoga v stanovlenii i razvitii* [The personality of the teacher in the formation and development], 143. Sverdlovsk: SGU (rus).
8. Lerner, I. Ya. (1980). *Protsess obucheniya i ego zakonmernosti* [The learning process and its patterns], 96. Moscow: Znanie (rus).
9. Ortynskyi, V. L. (2009). *Pedahohika vyshchoi shkoly: navch. posib.* [Higher school pedagogy: textbook], 472. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury (ukr).
10. Rubinshteyn, S. L. (2000). *Osnovy obshchey psikhologii* [Fundamentals of General Psychology], 599. St. Petersburg: Piter (rus).
11. Shakhmatova, O. N. (2000). *Lichnostno-orientirovannye tekhnologii professionalnogo razvitiya pedagogov professionalnoy shkoly* [Person-oriented technologies of professional development of teachers of a professional school]. (Master's thesis), 187. Ekaterinburg (rus).
12. Yudina, O. I. (2013). *Metodologiya pedagogicheskogo issledovaniya* [Methodology of pedagogical research], 141. Orenburg (rus).
13. Yakimanskaya, I. S. (1996). *Lichnostno-orientirovannoe obuchenie v sovremennoy shkole* [Person-centered learning in a modern school], 96. Moscow: Sentyabr (rus).

ЛИЧНОСТНО-ДЕЯТЕЛЬНОСТНЫЙ ПОДХОД К ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ РАЗВИТИЮ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА В ОБЛАСТИ МУЗЫКАЛЬНОЙ ПЕДАГОГИКИ

В. А. Лисовой

В статье рассмотрены возможности использования личностно-деятельностного подхода в процессе профессионального развития будущего специалиста в области музыкальной педагогики. Освещаются ключевые идеи известных ученых – представителей личностно-деятельностного подхода в психологии и педагогике. Анализируются теоретические концепции, связанные с профессиональным развитием будущих специалистов, в частности, в сфере художественного образования.

Профессиональное развитие рассматривается в статье как особый вид деятельности, направленной на самосовершенствование личности будущего педагога. Поэтому значительное внимание уделено анализу этого феномена, его специфике. Отмечено, что профессиональное развитие имеет определенную структуру, происходит по определенным стадиям, то есть, представляет собой «формообразования» личности, адекватной требованиям профессиональной деятельности, поскольку именно деятельность задает требования к личности, выступает стимулом ее развития.

Профессиональное развитие будущих специалистов-музыкантов предполагает тесное сочетание личностного и деятельностного аспектов; в процессе конструирования образовательного процесса для будущих специалистов в области музыкальной педагогики необходима ориентация на личность как цель, субъект, результат и главный критерий его эффективности.

Ключевые слова: *методологический подход, личностно-деятельностный подход, личность, деятельность, профессиональное развитие, профессиональная подготовка, будущий специалист в области музыкальной педагогики.*

PERSONAL-ACTIVITY APPROACH TO THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE FUTURE SPECIALIST IN THE FIELD OF MUSIC PEDAGOGY

V. A. Lisovyi

The author of the article considers the possibilities of using a personal-activity approach in the process of professional development of a future specialist in the field of music pedagogy. The key ideas of well-known scientists, representatives of the personal-activity approach in psychology and pedagogy, are covered. Theoretical concepts related to the professional development of future professionals, in particular in the field of art education, are analyzed.

Professional development is considered in the article as a special type of activity aimed at self-improvement of the future teacher. Therefore, much attention is paid to the analysis of this phenomenon, its specificity. It is noted that professional development has a

certain structure. It occurs at certain stages, i.e. it is a "formation" of the individual, adequate to the requirements of professional activity, because it is the activity that sets the requirements for the individual, acts as a stimulus for its development.

Professional development of future musicians involves a close combination of personal and activity aspects; in the process of designing the educational process for future professionals in the field of music pedagogy it is necessary to focus on the individual as a goal, subject, result and the main criterion of its effectiveness.

Key words: *Methodological approach, personal-activity approach, personality, activity, professional development, professional training, future specialist in the field of music pedagogy.*

Лісовий Вадим Анатолійович – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри музики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (м. Чернівці, Україна). E-mail: v.lisoviy@chnu.edu.ua

Лисовой Вадим Анатольевич – кандидат педагогических наук, доцент, заведующий кафедрой музыки Черновицкого национального университета имени Юрия Федьковича (г. Черновцы, Украина). E-mail: v.lisoviy@chnu.edu.ua

Lisovyi Vadym Anatoliyovych – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Music, Yuriy Fedkovych National University of Chernivtsi (Chernivtsi, Ukraine). E-mail: v.lisoviy@chnu.edu.ua

ЗМІСТ

Боднарук І. М.	
Організація художньо-творчої діяльності учнів на уроках музичного мистецтва.....	6
Букач М. М.	
Вчитель як соціальна цінність.....	14
Гарань Н. С., Сипченко О. М.	
Методика викладання дисципліни «Академічна доброчесність» у вищій школі	24
Квітка А. С.	
Сутність, особливості змісту і структура соціально-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України	36
Колган О. В., Колган Т. В., Падалка Р. М.	
До питання формування громадянської компетентності в студентів на основі творів письменників Донеччини під час викладання курсу «Практикум з української мови».....	49
Куценко О. М., Карлова Т. Є.	
Медичний заклад вищої освіти як інститут формування професійних якостей майбутніх магістрів медицини.....	59
Лісовий В. А.	
Особистісно-діяльнісний підхід до професійного розвитку майбутнього фахівця у галузі музичної педагогіки.....	69
Масич В. В., Лимарева Ю. М., Білих В. Г.	
Задачі-«пастки» як засіб формування комплексних знань з фізики та здатності культурного самовиразу	79
Мондич О. В.	
Ключові проблеми духовно-морального виховання молодших школярів ...	90
Пантелеєва Е. Я., Емельянова Е. С.	
Роль лингвистических, социальных и психологических факторов в процессе обучения иноязычной лексике	100
Пашко Л. В., Рябініна І. М., Лейб А. І.	
Формування у студентів пошуково-дослідницької компетентності на заняттях сучасної української мови шляхом проектування.....	111
Пер'ян В. С.	
Рецепція творчості Гамми Скупинського в музичній культурі Чернівців .	120

Проценко І. І.	
Дослідження ефективності управління розвитком професійної компетентності вчителя: організація експерименту	129
Пустовіт В. Ю.	
Епістолярій видатних українських письменників у шкільній освіті: методичний аспект	141
Сайко Н. О., Бацман О. С., Вишар Є. В.	
Ціннісно-нормативна готовність майбутніх соціальних педагогів до організації соціальної реабілітації особистості в умовах закладів освіти ..	151
Світлічна О. О.	
Культурно-релевантна педагогіка як невід'ємний компонент професійної педагогічної підготовки в Канаді.....	163
Сергієнко І. В.	
Формування медіакомпетентності сучасного вчителя іноземної мови	175
Скиртак В. М., Мартинов Р. С.	
Формування критичного мислення в процесі вивчення курсу «Соціально-політичні студії» у вищій школі	192
Уманець Н. А.	
Онлайн-комунікація: комунікативні можливості та ризики для особистості	200
Хохлов А. С.	
Ентелехія мистецтва в умовах глобалізаційних змін.....	211
Чайка О. І.	
Педагогічні умови виховання полікультурності майбутніх викладачів іноземних мов	220
Чурикова-Кушнір О. Д., Софроній З. В.	
Формування сценічної культури у майбутніх учителів музичного мистецтва на заняттях хорового класу	232
ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ	244
GUIDELINES FOR THE AUTHORS	248